

Συμμετοχή του Προέδρου του ΣΑΤΕ κ. Ζ. Αθουσάκη στο πάνελ:
«Μέσα επιτάχυνσης/Ανθεκτικότητα Υποδομών/Νέα Έργα»
του 6ου ΣΔΙΤ FORUM
στις 12 Δεκεμβρίου 2025

1. Υπάρχοντα μέσα και τρόποι επιτάχυνσης της ωρίμανσης δημοπράτησης και υλοποίησης των έργων

Στον ΣΑΤΕ έχουμε από χρόνια αναδείξει την **αναγκαιότητα κατάρτισης ενός Εθνικού Στρατηγικού Σχεδιασμού Υποδομών και Κατασκευών** στον οποίο θα τίθενται προτεραιότητες, θα καθορίζονται οι προγραμματισμένες και οι προβλεπόμενες επενδύσεις σε μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές υποδομές, θα εξειδικεύονται οι πόροι χρηματοδότησης για κρίσιμα έργα υποδομής, περιλαμβανομένης της συντήρησής τους, και θα προσδιορίζονται οι ανάγκες εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων για την υλοποίησή τους. Αυτός ο σχεδιασμός **απαιτεί τη χάραξη μίας εθνικής πολιτικής**, πέραν από πρόσωπα και κόμματα, που θα υπηρετείται συνεκτικά και υπεύθυνα.

Το τελευταίο διάστημα όλο και πιο συχνά ακούμε στα διάφορα fora να επαναλαμβάνεται η πιο πάνω στόχευση είτε από κυβερνητικά πρόσωπα είτε από άλλους φορείς. **Στην πράξη ωστόσο δεν έχουμε διακρίνει καμία τέτοια πρόθεση.** Χαρακτηριστικά αναφέρω τη **συνεχή αναθεώρηση της λίστας των έργων που εντάσσονται / απεντάσσονται από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας** καθώς και **την συσσώρευση δημοπρατήσεων στο τέλος κάθε ΕΣΠΑ** - με πιο πρόσφατο παράδειγμα το έτος 2023, ως αποτέλεσμα έλλειψης επαρκούς σχεδιασμού ροής δημοπράτησης των δύο ΕΣΠΑ που δημιουργήσε το φαινόμενο το έτος 2023 να έχουμε 1.312 δημοπρατήσεις έργων άνω του 1 εκατ. ευρώ έναντι 877 του 2022 και 659 του 2024 με αποτέλεσμα **οι εργοληπτικές επιχειρήσεις να πρέπει να ολοκληρώσουν τα έργα αυξάνοντας το προσωπικό τους και τις επενδύσεις τους χωρίς να έχει διασφαλιστεί ότι θα υπάρχει μία συνέχεια στη ροή των έργων προς δημοπράτηση.**

Αυτή η **παγιωμένη αντίληψη** - παρά τα όσα αντίθετα διατυμπανίζονται - **στον τρόπο που αντιμετωπίζονται οι υποδομές από το πολιτικό σύστημα της χώρας** έχει ως αποτέλεσμα να δημοπρατούνται έργα με **μελέτες 20ετίας**, χωρίς να εξετάζονται παράμετροι όπως **αναγκαιότητα, πληρότητα με τις σύγχρονες απαιτήσεις ανθεκτικότητας και διαλειτουργικότητα μεταξύ των έργων**, δεδομένα που εν πολλοίς τα καθιστά ανεπίκαιρα - εάν όχι άχρηστα. Και δεν αναφέρομαι μόνο σε κλασσικά δημόσια έργα.

Μία άλλη παράμετρος που εξαρτά την έγκαιρη ή μη ολοκλήρωση της κατασκευής των έργων - και αυτό είναι ο στάδιο που οι εταιρείες μέλη του ΣΑΤΕ εμπλέκονται - είναι **η χρονική**

υστέρηση ή μη μεταξύ εκτέλεσης των τεχνικών εργασιών και της πληρωμής τους. Είναι πλέον κανόνας τα τελευταία έτη να παρατηρούνται μεγάλες χρονικές καθυστερήσεις στις πληρωμές, συνθήκη που συνδυαζόμενη με το γεγονός ότι η τραπεζική χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων εργοληπτικών εταιρειών είναι περιορισμένη καθώς και με την μη επίλυση του προβλήματος της αναθεώρησης τιμών καθιστά αδύνατη την έγκαιρη ολοκλήρωση των έργων, χωρίς ευθύνη των αναδόχων. Επειδή θα υπάρξουν κάποιοι που θα πουν ότι τα έργα πληρώνονται κανονικά το τελευταίο διάστημα **θέλω να τονίσω ότι το πρόβλημα είναι συστηματικό και όχι έκτακτο**. Υπάρχει αλληλογραφία πολλών ετών στον ΣΑΤΕ που το επιβεβαιώνει.

Τέλος, η αποφυγή παράνομων και παράτυπων προβλέψεων στις διακηρύξεις των δημοσίων έργων και η εξ αρχής διασφάλιση υγιών συνθηκών ανταγωνισμού καθώς και η επίλυση του οξύτατου προβλήματος έλλειψης τεχνικού και εργατικού προσωπικού είναι δύο ακόμη πεδία που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην επιτάχυνση υλοποίησης των έργων.

Θέλω να σημειώσω ότι συνειδητά δεν κάνω αναφορά στους χρόνους που απαιτούν οι δικαστικές διαδικασίες καθότι είναι πρωτεύουσα προϋπόθεση η εξασφάλιση του ασφάλειας δικαίου στον κλάδο και δεν χωράει κανένα περιθώριο αποκλεισμού των εταιρειών από αυτήν. Συμπληρωματικά ωστόσο θεωρούμε ότι **θα πρέπει να υιοθετηθεί ως υποχρέωση να περιλαμβάνεται στα τεύχη δημοπράτησης η εναλλακτική μέθοδος επίλυσης διαφορών μέσω διαιτησίας αντί μόνο μέσω προσφυγής στα τακτικά δικαστήρια** και όχι μόνο ως δυνατότητα, όπως, δηλαδή, προβλέπεται σήμερα στον νόμο. Στόχος είναι να ενδυναμωθεί ακόμη περισσότερο η ασφάλεια δικαίου στον κλάδο.

2. Διευκόλυνση συμμετοχής μικρότερων επιχειρήσεων στην εκτέλεση έργων ΣΔΙΤ

«Τα έργα ΣΔΙΤ είναι σαν δύο άνθρωποι που δεν θέλουν πραγματικά να παντρευτούν, αλλά κάνουν έναν αρραβώνα για να πουν ότι ίσως παντρευτούν στο μέλλον. Το αποτέλεσμα είναι να διαπιστώνονται πολύ μεγάλες καθυστερήσεις από τον σχεδιασμό έως την υλοποίηση των έργων και πολύ συχνά τα έργα να μετατρέπονται σε κάτι εντελώς διαφορετικό, με άλλο κόστος και, σε αρκετές περιπτώσεις, χωρίς να είναι πλέον απαραίτητα».

Αυτή τη δήλωση θα ήθελα να την είχα κάνει πρώτος εγώ, αλλά με πρόλαβε ο κος Σταμπουλίδης Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος του Υπερταμείου κατά τη διάρκεια του 8ου Συνεδρίου Υποδομών και Μεταφορών τον Σεπτέμβριο.

Με δεδομένο ότι η συμμετοχή σε ένα έργο ΣΔΙΤ απαιτεί μακρόχρονη και συστηματική παρουσία τόσο στο στάδιο του σχεδιασμού όσο και στο στάδιο της εκτέλεσης της σύμβασης είναι αναμενόμενο ότι **οι μικρότερες επιχειρήσεις να αδυνατούν να περάσουν τα κριτήρια που**

θέτουν οι τραπεζικοί όμιλοι για να χρηματοδοτήσουν το τμήμα που απαιτείται να χρηματοδοτηθεί. Κάθε άλλη αναφορά / παράδειγμα – και ξέρω ότι έχουν υπάρξει τέτοιες – είναι η εξαίρεση που επιβεβαιώνει τον κανόνα.

Αυτός ο ... **«αντικειμενικός»** αποκλεισμός των μικρότερων επιχειρήσεων από την αγορά των ΣΔΙΤ **σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα έργα ΣΔΙΤ**, μέσω των ετήσιων πληρωμών διαθεσιμότητας, **πληρώνονται από το εκάστοτε ΠΔΕ έχει θορυβήσει τις μικρομεσαίες εργοληπτικές επιχειρήσεις που βλέπουν το κομμάτι που απομένει για χρηματοδότηση δημόσιων έργων υποδομής να μειώνεται χρόνο με το χρόνο.**

Στο σημείο αυτό θέτω επιπλέον και τον ακόλουθο προβληματισμό: Παρότι υποτίθεται ότι οι συμβάσεις ΣΔΙΤ και οι Συμβάσεις Παραχώρησης είναι κείμενα που έχουν δουλευτεί χρόνια και περνούν από εξονυχιστικό έλεγχο Επιτροπών και των εμπλεκόμενων μερών, εν τούτοις πολύ συχνά παρουσιάζεται η ανάγκη τροποποιήσεων τους ή / και πληρωμής μεγάλων ποσών αποζημιώσεων ως αποτέλεσμα αδυναμίας του ενός μέρους (πάντα το ίδιο) να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Προσωπικά μου κάνει τρομερή εντύπωση η – πάρα πολλές φορές – εκ των υστέρων διαπιστούμενη ανεπάρκεια των συμβατικών κειμένων που – μην ξεχνάμε – κυρώνονται κάθε φορά με νόμο του κοινοβουλίου.

Αυτή τη στιγμή δεν είναι σε γνώση μου κάποιο πρόγραμμα που να υποχρεώνει τον τραπεζικό τομέα να διοχετεύσει επαρκή χρηματοδότηση σε μικρές εταιρείες για έργα ΣΔΙΤ, ούτε γνωρίζω να υπάρχει ανάλογη πρωτοβουλία της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας. Προφανώς αναγνωρίζεται ότι το ρίσκο που αναλαμβάνει μία τράπεζα σε μία τέτοια προοπτική είναι μη διαχειρίσιμο οπότε και δεν επιλέγεται.

Όλη αυτή η εξέλιξη όμως **δημιουργεί μία αγορά με μεγάλη συγκέντρωση** και όπως τόνισε και προχθές και ο κος Γιάννης Στουρνάρας, Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος στο Συνέδριο του ΤΜΕΔΕ **η ελληνική οικονομία δεν χρειάζεται άλλη συγκέντρωση και συγχωνεύσεις αλλά περισσότερες επιχειρήσεις και ανταγωνισμό.** Θα πρέπει να βρεθεί μία βιώσιμη λύση για όλους εάν δεν θέλουμε να εξαφανιστούν οι μικρομεσαίες εργοληπτικές επιχειρήσεις της χώρας και ο κλάδος να λειτουργεί επαρκώς ανταγωνιστικά.

3. Επόμενη μέρα για τα έργα με συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα

Υπάρχουν δυνατότητες συμμετοχής μικρότερων εταιρειών σε έργα που απαιτούν συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Μία επιλογή είναι **η διευκόλυνση των μικρότερων εταιρειών να αξιοποιήσουμε την πρόβλεψη των Πρότυπων Προτάσεων.** Σήμερα το ποσό του προϋπολογισμού της Πρότυπης Πρότασης ύψους τουλάχιστον €200 εκ. ως προϋπόθεση για την αποδοχή της, είναι αδικαιολόγητα υψηλό και οδηγεί σε αδυναμία υποβολής κρίσιμων προτάσεων, ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, πλην όμως μικρού προϋπολογισμού.

Κανένα έργο με εμβέλεια τα όρια μίας τυπικής Περιφερειακής Ενότητας στην Ελλάδα – με εξαίρεση την Αττική και την Θεσ/νίκη-δεν έχει προϋπολογισμό που να φθάνει σε αυτό το ποσό.

Θα πρέπει το ελάχιστο ποσό του προϋπολογισμού της Πρότυπης Πρότασης να μειωθεί σημαντικότερα π.χ. στο ύψος του κοινοτικού ορίου περί τα 5 εκ. € με στόχο την αξιοποίηση πολλών χιλιάδων ακινήτων περιουσιακών στοιχείων του στενού και ευρύτερου Δημόσιου Τομέα, που παραμένουν εντελώς αναξιοποίητα με μηδαμινές αποδόσεις στην ΕΤΑΔ και άλλους φορείς (κληροδοτήματα, ΑΕΙ, κλπ.).